

Alueiden komitean lausunto aiheesta ”Vihreä kirja Tasa-arvo ja syrjimättömyys laajentuneessa Euroopan unionissa”

(2005/C 71/15)

ALUEIDEN KOMITEA, joka

ottaa huomioon komission vihreän kirjan aiheesta ”Tasa-arvo ja syrjimättömyys laajentuneessa Euroopan unionissa” (KOM(2004) 379 lopullinen),

ottaa huomioon työvaliokuntansa 1. heinäkuuta 2004 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 265 artiklan viidennen kohdan nojalla tekemän päätöksen laatia aiheesta lausunto ja antaa lausunnon valmistelu ”talous- ja sosiaalipolitiikka” -valiokunnan tehtäväksi,

ottaa huomioon yhtäläistä kohtelua käsittelevän lausuntonsa (CdR 513/99 fin) ⁽¹⁾,

ottaa huomioon lausuntoonsa naisten ja miesten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla (CdR 19/2004 fin) ⁽²⁾,

ottaa huomioon ”talous- ja sosiaalipolitiikka” -valiokunnan 4. lokakuuta 2004 hyväksymän lausuntoluonnoksen (CdR 241/2004 rev. 1), jonka esittelijä oli Peter Moore, Sheffieldin kaupunginvaltuuston jäsen (UK/ELDR),

hyväksyi 17. ja 18. marraskuuta 2004 pitämässään 57. täysistunnossa (marraskuun 18. päivän kokouksessa) yksimielisesti seuraavan lausunnon.

1 Huomautukset

ALUEIDEN KOMITEA

(I) *Laajentumishaasteen kohtaaminen*

1.1 **pitää tervetulleena** komission näkemystä, jonka mukaan laajentumista olisi käytettävä kannustimena, jonka avulla kaikki jäsenvaltiot tehostavat toimiaan vähemmistöjen tilanteen parantamiseksi, sekä sen toteamusta, että asia koskee erityisesti romaneita.

1.2 **yhtyy** komission **käsitykseen** siitä, että EU:n syrjimättömyyspolitiikassa kuvastuva oikeuksiin perustuva suhtautuminen sellaisiin piirteisiin kuin vammaisuus, ikä ja sukupuolinen suuntautuminen on vielä verrattain uutta monien jäsenvaltioiden viranomaisille ja kansalaisjärjestöille.

1.3 **pitää valitettavana** sitä, että alaa koskevan yhteisön lainsäädännön antaminen edellyttää edelleen yksimielistä päätöstä, koska perustamissopimuksen 13 artiklaa ei ole muutettu.

(II) *Syrjintäkiellon toimeenpano lainsäädännössä ja käytännössä*

1.4 **pitää erittäin valitettavana**, että perustamissopimuksen 13 artiklassa mainitut ryhmät näyttää asetetun suojelun suhteen arvojärjestykseen. Eroavaisuuksia on edelleen sekä suojelun kattavuudessa että eri syrjintämuotojen vastaisissa mekanismeissa. Syrjimättömyyttä koskeva tehokas lähestymistapa edellyttää saatavilla olevan suojelun tason yhtäläisyyden lisäämistä sekä asiaan liittyvän lainsäädännön johdonmukaisuutta. AK

⁽¹⁾ EYVL C 226, 8.8.2000, s. 1.

⁽²⁾ EUVL C 121, 30.4.2004, s. 25.

muistuttaa komissiota myös siitä, että vammaisuutta, ikää, sukupuolista suuntautumista, uskontoa tai vakaumusta koskevat entistä kattavammat EU:n poliittiset puitteet on saatava valmiiksi. AK katsoo esimerkiksi, että vammaiset joutuvat usein kohtaamaan syrjintää siinä muodossa, että heidän on vaikea hyödyntää julkisia liikennevälineitä, liikkua rakennetussa ympäristössä tai käyttää tiedonsiirto- ja viestintävälineitä. Komissio ei ole julkaissut yhtään tiedonantoa, joka koskisi erityisesti ja pelkästään sukupuoliseen suuntautumiseen liittyvää EU:n lainsäädäntöä ja politiikkaa, vaikka asia kuuluu selkeästi perustamissopimuksen 13 artiklan soveltamisalaan.

1.5 **katsoo**, että riittämätön virallinen tuki asianosaisille sellaisissa tapauksissa, joissa yksittäisten asianosaisten nostamat kanteet ovat lainsäädännön ensisijainen täytäntöönpanomekanismi, vähentää merkittävästi kyseisen lainsäädännön tehokkuutta. Yksittäisillä kantajilla on vaikeuksia todisteiden keräämisessä, riittämätön suoja syyllistämiseen tähtäviltilä vastatoimilta sekä huomattavia ongelmia oikeudenkäyntikulujen maksamisessa.

1.6 **uskoo**, että vaikka ”pehmeällä lainsäädännöllä” ja muilla kuin lainsäädännöllisillä toimilla (muistioilla, päätöslauselmilla, julkilausumilla jne.) voi olla vaikutusta, niiden tehokkuus kasvaa, jos ne pohjautuvat voimassa olevaan ja sitovaan yhteisön lainsäädäntöön. Esimerkkinä voidaan mainita vammaisten työllisyyttä koskevat komission suuntaviivat, joiden tukena ei ollut yhteisön lainsäädäntöä ja joiden vaikutus kansalliseen lainsäädäntöön oli heikko.

(III) Tietojen keruun, seurannan ja analysoinnin parantaminen

1.7 **katsoo**, että tietojen järjestelmällinen kerääminen tarjoaa EU:lle paremman kuvan siitä, missä ja miten syrjintä ilmenee. Unioni voi näin parantaa strategioitaan ja menetelmiään, joiden ansiosta yhteisöä koskevat tiedot ovat entistä vertailukelpoisempia, objektiivisempia, kattavampia ja luotettavampia. Näin voidaan myös mitata paremmin politiikan ja rahoituksen vaikutuksia sekä lisätä jäsenvaltioiden korkeakoulujen tutkimuskeskusten, kansalaisjärjestöjen ja alan erityisten tukiryhmittymien/keskusten välistä yhteistyötä. Paikallis- ja alueviranomaisilla on jo nyt avainrooli tietojen keräämisessä ja analysoinnissa.

(IV) EU:n rahoituksen täysimääräinen hyödyntäminen

1.8 **toteaa**, että hankkeidensa vaikutuksesta ja tavoitteista huolimatta pienten kansalaisjärjestöjen ja ruohonjuuritason sidosryhmien on joskus vaikea saada EU:n rahoitusta, mikä johtuu turhan mutkikkaasta byrokratiasta. Komitea **uskoo**, että pienten paikallisten ja alueellisten järjestöjen on lähes mahdoton jatkaa työtään ilman rahoitusta.

(V) Sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen

1.9 **pitää tervetulleena**, että vihreässä kirjassa tunnustetaan paikallis- ja alueviranomaisten avainrooli laajentuneen Euroopan unionin tasa-arvo- ja syrjimättömyyskysymysten ratkaisussa. Merkittävimpinä työnantajina paikallis- ja alueviranomaisten tulisi tehtäviensä toteuttamisessa pyrkiä **positiivisiin erityistoimiin**, joissa otetaan huomioon a) tarve poistaa direktiivin soveltamiseen liittyvä tahaton syrjintä, b) tarve poistaa häirintä, joka on laitonta, sekä c) tarve edistää 13 artiklassa mainittujen ryhmien edustajien ja muiden kansalaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia.

(VI) Täydentävyyden varmistaminen EU:n muiden politiikan alojen kanssa

1.10 **katsoo**, että Euroopan unionin perusoikeuskirjan sisällyttäminen perustuslakisopimukseen tuo esiin sellaisia syrjinnän aloja, joita voimassa oleva lainsäädäntö ei kata.

1.11 **ei ole vakuuttunut** siitä, että valtavirtaistamista on käsitelty riittävästi tietyillä politiikan aloilla tai että tietyt lainsäädännölliset ja poliittiset tavoitteet ovat itsessään yhdenmukaisia 13 artiklan piiriin kuuluvien syrjimättömyyslainsäädännön ja -toimien perusteiden kanssa.

1.12 **toteaa**, että vaikka EU:ssa hankitun koulutuksen vastaavuoroisen tunnustamisen alalla on edistytty, ei ole olemassa sopimusta, joka koskisi kolmansien maiden kansalaisten EU:ssa hankkimaa koulutusta tai EU:n ulkopuolella hankittua koulutusta asianomaisen henkilön kansalaisuudesta riippumatta.

1.13 **pitää valittavana** eräistä 13 artiklassa mainituista ryhmistä julkisuudessa, poliittisissa puheissa, tiedotusvälineissä ja mainonnassa annettua vääristynyttä ja stereotyyppistä kuvaa, joka on loukannut näiden arvoa ja vahingoittanut imagoa. Tämä rikkoo lisäksi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta vastaan.

1.14 **pitää tervetulleena** tammikuussa 2004 hyväksyttyä direktiiviä 2003/109/EY, jossa sellaisille kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat oleskelleet viisi vuotta laillisesti jossain jäsenvaltiossa, myönnetään vastaava oikeudellinen asema kuin jäsenvaltion kansalaisilla on. Direktiivi täydentää rotujen välistä tasa-arvoa koskevaa direktiiviä. Direktiiviä on kuitenkin vielä selvennettävä, jotta voitaisiin käsitellä kansalaisuuden tai äänestys-oikeuden saamiseen liittyviä kysymyksiä.

2 Suositukset

ALUEIDEN KOMITEA

(I) Laajentumishaasteen kohtaaminen

2.1 **esittää**, että romanihankkeisiin kohdistetaan erityistä rahoitusta ja erityisiä toimintasuunnitelman osioita.

2.2 **kehottaa** lisäämään kaikissa jäsenvaltioissa sosiaalista kansalaisuutta, syrjintää sekä ihmisoikeuksia ja sosiaalisia perusoikeuksia koskevia keskusteluita ja koulutusfoorumia sekä luomaan jäsenvaltiotasolla kuulemis- ja seurantaprosesseja, joiden avulla voidaan taistella kaikkia 13 artiklan kattamia syrjintämuotoja vastaan.

(II) Syrjintäkiellon toimeenpano lainsäädännössä ja käytännössä

2.3 **antaa** aiemmin tekemänsä päätöksen mukaisesti nykyisen pääsihteerinsä **tehtäväksi** arvioida komitean pääsihteeristön henkilöstöpolitiikkaa ja -profiilia uuden lainsäädännön kannalta ja esittää kuuden kuukauden kuluessa työvaliokunnalle ja "talous- ja sosiaalipolitiikka" -valiokunnalle asiasta selonteko. Pääsihteerin tehtäväksi on lisäksi annettu huolehtiminen syrjinnänvastaisia parhaita toimintatapoja sisältävän ja työnantajina toimivien paikallisviranomaisten käyttöön tarkoitetun käsikirjan tilaamisesta ja julkaisemisesta. Käsikirjan on tarkoitus sisältää esimerkkejä kaikkien jäsenvaltioiden aloitteista, jotka kattavat Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 13 artiklassa eritellyt kuusi syrjintäperustetta.

2.4 **katsoo**, että tavaroita ja palveluita koskevan lainsäädännön tulisi kattaa kaikki 13 artiklassa mainitut alat. Komitea vaatii erityisesti parempaa suojaa ikään, vammaisuuteen, sukupuoleen, uskontoon tai vakaumukseen tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää vastaan.

2.5 **kehottaa** komissiota laatimaan yhdessä jäsenvaltioiden kanssa asianmukaisia, tehokkaita, rikkomukseen suhteutettuja ja ennaltaehkäiseviä seuraamuksia ja menettelyitä direktiivien säännöksiä koskevia rikkomuksia vastaan sekä nopeuttamaan säännösten saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä.

2.6 **vaatii** vahvempaa virallista tukea yksilöille, jotka vetoavat tuomioistuimeen kaikkien 13 artiklaan sisältyvien ryhmien puolesta. Oikeutettua etua ajavilla järjestöillä tulisi olla mahdollisuus ryhtyä toimiin yksittäisten kantajien suostumuksella heidän puolestaan tai heitä tukien. Kun tulee ilmi tosiasiota, joiden perusteella voidaan olettaa välittömän tai välillisen syrjinnän tapahtuneen, todistustaakan tulisi aina siirtyä vastaajalle. Epäsuotuisa kohtelu tai kielteiset seuraukset, jotka johtuvat reagoinnista valitukseen, tulee kieltää.

(III) Tietojen keruun, seurannan ja analysoinnin parantaminen

2.7 **kehottaa** lisäämään yhteistyötä jäsenvaltioiden ja niiden viranomaisten kanssa seurannan ja raportointimenettelyjen parantamiseksi.

(IV) EU:n rahoituksen täysimääräinen hyödyntäminen

2.8 **kehottaa** komissiota etsimään yhteistyössä EU:n rahoitamien ja Euroopan tasolla toimivien kansalaisjärjestöjen kanssa luovia tapoja, jotka mahdollistavat pienimuotoisen rahoituksen jakamisen pienille kansalaisjärjestöille.

(V) Sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen

2.9 **sitoutuu** EU:n syrjimättömyysohjelman kehittämiseen ja katsoo, että komitean osallistumista kyseisen ohjelman hahmoteluun, suunnitteluun, levitykseen ja toteuttamiseen tulisi edistää kaikkien sidosryhmien keskuudessa.

2.10 **pyytää**, että AK kutsutaan automaattisesti tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä ja etenkin romanien syrjintää käsitteleviin konferensseihin ja seminaareihin.

2.11 **pitää tarpeellisena** kuulla nykyistä laajemmin kansalaisyhteiskunnan edustajia toimeenpanoprosessin aikana.

2.12 **kehottaa** kaikkia EU:n toimielimiä toimimaan entistä tarkemmin lainsäädännön sanamuodon ja hengen mukaisesti a) noudattamalla kattavaa tasa-arvopoliittikkaa työhönotossa, työelämässä ja palveluissa ja b) varmistamalla, että EU:n toimielinten poliittisten jäsenten ja elinten kokoonpanossa noudatetaan 13 artiklan määräysten mukaista tasapainoa.

(VI) Yhdenmukaisuuden varmistaminen EU:n muiden politiikan alojen kanssa

2.13 **kehottaa** komissiota ilmoittamaan, millä tavoin se aikoo sisällyttää perusoikeuskirjan kattamat ryhmät syrjimättömyyttä koskeviin voimassa oleviin direktiiveihin, sillä kyseiset ryhmät tullaan sisällyttämään uuteen perussopimukseen.

2.14 **suosittelee**, että tasa-arvon valtavirtaistamista ajatellen laaditaan menettelytavat sen varmistamiseksi, että tasa-arvokäsitteet ja -periaatteet otetaan asianmukaisesti huomioon kaikkien politiikkojen muotoilussa, hallinnoinnissa ja arvioinnissa.

2.15 **suosittelee** komissiolle tiivistä yhteistyötä AK:n kanssa, jotta paikallis- ja alueviranomaisia voitaisiin auttaa laatimaan tasa-arvoon liittyviä toimintasuunnitelmia ja raportoimaan toimistaan jäsenvaltioiden asianomaisille tasa-arvoelimille.

Bryssel 18. marraskuuta 2004

Alueiden komitean

puheenjohtaja

Peter STRAUB